HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אמר קרא ושחט וחוקה בשחיטה אין בעריפה לא וכל היכא דכתיב ביה חוקה לא דרשינן ק"ו והא גבי יום הכפורים דכתיב ביה חוקה (א)ותניא [1]ועשהו חטאת [א]הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול (ב)והלא דין הוא ומה במקום שלא קדש הגורל קדש השם מקום שקדש הגורל אינו דין שקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת טעמא דכתב רחמנא ועשהו חטאת הא לאו הכי דרשינן ק"ו מיעט רחמנא גבי עגלה הערופה זאת בעריפה ואין אחרת בעריפה ותהא עגלה כשרה בשחיטה מק"ו ומה פרה שלא הוכשרה בעריפה כשרה בשחיטה עגלה שכשרה בעריפה אינו דין שהוכשרה בשחיטה אמר קרא [2]וערפו העגלה בעריפה אין בשחיטה לא: **מתני'** כשר בכהנים פסול בלוים כשר בלוים פסול בכהנים: **גמ'** ת"ר [ב]כהנים במומין פסולים בשנים כשרים [ג]לוים במומין כשרים בשנים פסולים נמצא כשר בכהנים פסול בלוים כשר בלוים פסול בכהנים מנה"מ דת"ר [3]זאת אשר ללוים מה ת"ל לפי שנאמר [4]ומבן חמשים שנה ישוב למדנו ללוים שהשנים פוסלין בהם יכול מומין פוסלין בהם ודין הוא ומה כהנים שאין השנים פוסלין בהן מומין פוסלין בהן לוים שהשנים פוסלין בהם אינו דין שיהו מומין פוסלין בהם ת"ל זאת אשר ללוים זאת ללוים ואין אחרת ללוים יכול יהו הכהנים פסולין בשנים והלא דין הוא ומה לוים שאין מומין פוסלין בהם שנים פוסלין בהם כהנים שהמומין פוסלין בהם אינו דין שיהו שנים פוסלין בהם ת"ל אשר ללוים ולא אשר לכהנים יכול אף בשילה ובבית עולמים כן ת"ל [5]לעבוד עבודת עבודה ועבודת משא [ד]לא אמרתי אלא בזמן שהעבודה בכתף (ג)כתוב אחד אומר [3]מבן חמש ועשרים שנה ומעלה וכתוב אחד אומר [6]מבן שלשים אי אפשר לומר שלשים שכבר נאמר כ"ה ואי אפשר לומר כ"ה שכבר נאמר שלשים הא כיצד [ה]כ"ה (ד)ללמוד ושלשים לעבודה מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו ה' שנים שוב אינו רואה ר' יוסי אומר ג' שנים שנאמר [7]ולגדלם שנים שלש וללמדם ספר ולשון כשדים ואידך שאני לשון כשדים דקליל ואידך שאני הלכות עבודה דתקיפין ת"ר כהן משיביא שתי שערות עד שיזקין כשר לעבודה ומומין פוסלין בו בן לוי מבן שלשים ועד בן חמשים כשר לעבודה ושנים פוסלין בו בד"א באהל מועד שבמדבר אבל בשילה ובבית עולמים אין נפסלין [ו]אלא בקול א"ר יוסי מאי קרא

ויהי

ושחט וחוקה. ושחט אותה לפניו [במדבר יט] וכתיב זאת חוקת התורה: **וכל היכא דכתיב חוקה.** לעיכובא ואיכא לרבויי מלתא אחריתא בק"ו מי לא דרשינן ק"ו לרבויי ועיכובא דחוקה למילי אחרנייתא: **הא גבי יום הכפורים.** דכתיב גורל [ויקרא טז] ונתן אהרן על שני וגו' וכתיב חוקה בסוף הפרשה ואי לאו דכתיב מיעוטא בהדיא דלא מקדיש בלא גורל הוה מרבינן בק"ו דקדיש על ידי קריאת שם בלא גורל: (ה) **דתניא.** הגורל לה' ועשהו חטאת [שם] דמשמע הגורל עושהו חטאת בנפילתו עליו ואין קריאת השם עושהו חטאת שאם אמר זה לשם וזה לעזאזל אין נקבעים בכך ומגריל עליהם אם הגורל משנה את קביעות קריאת שם הולכים אחר הגורל: **שיכול והלא דין הוא.** אי לא כתיב הגורל ועשהו אלא קרא קמא דונתן אהרן על שני וגו' הייתי יכול לומר והלא דין הוא דהואיל והגורל קובען יהא אף קריאת השם קובען: **ומה במקום שלא קדש הגורל.** כגון קיני זבים ויולדות דאחד לחטאת וא' לעולה שאם הגריל עליהם שכתבו על אבן אחת חטאת ועל אבן אחת עולה והטילו עליהם בגורל לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם רצה לשנותן הרשות בידו: **קידש השם.** דמאחר שפירש זה לחטאת וזה לעולה אם שינה פסול דכתיב (דברים כג) מוצא שפתיך תשמור אלמא שם קבע ואם משנה נמצאת חטאת למעלה ועולה למטה. מקום שקדש כו': **טעמא דכתיב.** הגורל ועשהו דאמעיט ליה להא מלתא בהדיא: **הא לאו הכי הוה מרבינן מקל וחומר.** ומוקמינן לחוקה למילי אחרנייתא: **הערופה.** משמע זו ערופה ואין אחרת ערופה: **וערפו העגלה.** שנה עליה הכתוב לעכב: **לוים בשנים פסולים.** פחות מבן שלשים ויותר מבן נ' כדכתיב זאת אשר ללוים וגו' זאת משמע מיעוטא: **ומה כהנים שאין השנים פוסלין בהם.** כדיליף לקמיה אשר ללוים ולא אשר לכהנים: **זאת אשר ללוים.** כוליה יתירא הוא דכולה פרשתא בלוים היא והוה ליה למכתב מבן חמש ועשרים כו': **יכול אף בשילה ובית עולמים.** שאין עבודת לוים אלא שוערים ומשוררים[א] יהו נפסלין בשנים: **ללמוד(ו).** ללמוד הלכות עבודה: **שלא ראה סימן יפה.** לומד ושוכחו: **רבי יוסי אומר בשלשה שנים.** צריך שיהא רואה סימן יפה במשנתו: **דתקיפין.** להוריד המשכן לפרקו ולנטותו להעמיד קרסיו וקרשיו והסיר לקרבן בפה ובכלי: **משיביא שתי שערות.** אבל מקמי הכי לא כדיליף לקמן [ע"ב] איש איש מזרעך וגו'(ז): **במה דברים אמורים.** שהשנים פוסלות בהן: ירושלים נקראת בית עולמים דמשנחרבה לא היתה אחריה היתר לשאר מקומות אבל קדושת שילה היתה אחריה היתר לבמות כל ימי נוב וגבעון(ח):

ויהי

אמר קרא ושחט וחוקה. אומר רבינו תם דמשמע בפרק שני דזבחים (דף יח.) דחוקה לא הוי עיכוב ממשמעו אלא מגזרה שוה דילפינן התם מגזרה שוה דלא רחוץ ידים חילל מגזירה שוה חוקה חוקה משתויי יין: **ומה במקום שלא קדש הגורל כו'.** ואם תאמר קינים גופייהו מנא לן שלא קדש הגורל אימא ק"ו איפכא ויש לומר דאיכא שום מיעוט: **טעמא דכתב רחמנא ועשהו הא לאו הכי דרשינן ק"ו.** תימה דבפרק טרף בקלפי (יומא דף מא.) מוקי האי ברייתא כרבי יהודה משום דסתם ט) ספרי רבי יהודה היא ורבי יהודה אית ליה בפרק הוציאו לו דלא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בפנים בבגדי לבן והגרלה בחוץ הויא ואין לומר דשום תנא לא פליג אדרשא דועשהו ולא פליג עליה רבי נחמיה דאית ליה דכתיב חוקה אנעשה בחוץ דהא אשכחן רבי שמעון בפרק טרף בקלפי (שם דף מ. ושם) דסבר דהגרלה לא מיעכבא וי"ל דפריך משום דבפרק טרף בקלפי (שם דף לט:) דריש רבי ינאי מאשר עלה אשר עלה תרי זמני לעכב ופריך אלמא דרשינן ק"ו אע"ג דאיכא עיכובא (א) אלא אמרת נוקמה אשר עלה לדרשא אחריתי משום ק"ו והשר מקולי תירץ דהתם יליף מדכתיב זאת דלא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים והשתא פריך הכא שפיר דאי לא דרשינן ק"ו אמאי אצטריך זאת למעוטי דלא י) קאי חוקה בדברים הנעשים בחוץ דהא על כרחך לא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בפנים דאי כתיב נמי בדברים הנעשים בחוץ אמאי אצטריך ועשהו אלא ודאי אע"ג דכתיב חוקה דרשינן ק"ו ואפילו כתיב נמי בחוץ הוה דרשינן ק"ו אי לאו דכתיב ועשהו ולכך אצטריך (ב) בזאת אבל מכל מקום הקשה ה"ר מנוח דמאי פריך והא לא כתיב חוקה אלא אעבודה והגרלה לאו עבודה היא וצריך עיון שם ל): **זאת ללוים ולא אחרת ללוים.** תימה דבפרק כילד הרגל (ב"ק דף כד.) דריש מוזאת תהיה טומאתו למעוטי זבה מראיות ופריך ואימא למעוטי זב מימים ומשני קאי בראיות ממעט ראיות קאי בימים ממעט ימים ואמאי לא קאמר קאי בזב ממעט זב קאי בזב וממעט זבה דהכי מסתבר טפי כדמשמע פשטיה דקרא וזאת תהיה טומאתו ולא אחרת כדדרשינן הכא זאת ללוים ולא אחרת ללוים °ויש לומר דהכא נמי הוה דרשינן זאת אשר ללוים ולא לכהנים אי לאו דדריש ליה מאשר ללוים אי נמי הכא דרשינן הכי משום דמזכיר ללוים בקרא אבל התם אי למעוטי זב קא אתי הוה ליה למכתב זאת מ) שהיא טומאת הזב להזכיר הזב בקרא ור"י תירץ דזב וזבה שם אחד הוא ולהכי לא שייך למימר קאי בזב ממעט זב כו' דכך יש לי למעט זבה כמו זב: **יכול אף בשילה ובית עולמים כן.** משמע דאי לאו מיעוט הוו גמרי מהדדי וכן בריש עירובין (ד' ב.) דפריך והא קרא במשכן כתיב ומשני אשכחן מקדש דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקדש ותימה דבפ' ידיעות (שבועות דף טז: ושם) משמע דלא גמרינן מהדדי אי לאו דכתיב תרי קראי דקאמר התם לכתוב או אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן וכן בסוטה בפרק היה מביא (ד' טז.) מצריך תרי קראי לאתויי שילה ובית עולמים ובפרק שני שעירי (יומא ד' סז:) גבי מדבר המדברה ובפרק טרף בקלפי (שם ד' מד.) גבי וכל אדם לא יהיה באהל מועד ובפרק הוציאו לו (שם נג.) גבי מעלה עשן ותירץ ה"ר נתנאל דבעירובין לא צריך קרא למקדש דעיקר דרשא באה על המקדש דבמשכן לא היו דלתות והא דהכא סברא היא אם לא היה הפסוק שיפסלו אף בשילה ובית עולמים הואיל ואינו תלוי בקדושת המשכן:

[וע"ע תוס' עירובין ב. ד"ה אשכחן ותוס' יומא דף מד. ד"ה בשילה ותוס' סוטה ד' טז. ד"ה ובית ותוס' שבועות טז: ד"ה או אידי]:

נתמלא

עין משפט נר מצוה

קע א מיי' פ"ג מהל' עבודת יוה"כ הלכה ג:

קעא ב מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הל"א סמג לאוין שז:

קעב ג ד מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הל"ח סמג עשין קסט:

קעג ה מיי' שם הל"ז:

קעד ו מיי' שם הל"ח:

מוסף רש"י

הגורל עושה חטאת. שעיר שגורל השם עולה עליו עושה חטאת (קדושין יד.). **ואין השם עושה חטאת.** אם קרא לו שם בלא גורל (יומא מ:) אם קרא עליו שם חטאת אינו נקבע בכך ויפיל עליהם גורלות ואם יפול הגורל על חבירו יהא זה לעזאזל (קדושין שם). **שיכול.** כלומר להכי איצטריך האי קרא שהייתי יכול לומר, **והלא דין הוא ומה במקום שלא קדש הגורל.** כגון גבי קינין דכתיב בהם אחד לחטאת ואחד לעולה, ואם הטיל עליהם גורל אינם נקבעים בכך ויכול לשנותם, דקי"ל בסדר יומא (מא.) אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן (קדושין שם ובעי"ז יומא מ:). **קדש השם.** אם אמר בשעת לקיחה זו לחטאת וזו לעולה הוקבעו ואם שינה פסול (קדושין שם) מאחר שקרא לזו חטאת ולזו עולה אין הכהן רשאי לשנותן כדאמרינן (יומא מא.) מולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת, בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה וזו לחטאת (שם מ:). **מקום שקדש הגורל.** כאן שמצינו שהגורל קובען (שם) דכתיב ונתן אהרן וגו' (קדושין שם).

רבינו גרשום

במקום שלא קדש הגורל קדש השם כו' כל השנה כולה באומר זו לחטאת וזו לעולה וזה לאשם סגיא ולא צריך גורל: כהנים במומין פוסלין כל איש אשר בו מום מזרע אהרן וגו' לוים פוסלין בשנים. מבן שלשים שנה ומעלה יבא לצבא וגו' ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה וכו': יכול אף בשילה ובבית עולמים כן. כלומר שנים פוסלים בהן ת"ל לעבוד וגו' ועבודת משא וגו' לא אמרתי אלא בזמן שהעבודה בכתף שנים פוסלות בהן שאין יכולין לישא: ואידך שאני הלכות עבודה דתקיפן. כלומר התם צריכי חמש שנים ללמוד: משיביא שתי שערות וכו'. שתי שערות שתים בגבנו של יד או שתים בכריכים: אמר ר' יוסי מאי קראה:

מסורת הש"ס

א) יומא מ: מא. [קדושין יד. כריתות כח.], ב) [עיין תוס' לעיל כב. ד"ה שיכול וכו' בשם דוכתא ל"ג וכו'], ג) [תוספתא שקלים ספ"ג], ד) [בס"א: לתלמוד], ה) צ"ל ותניא, ו) בס"א: לתלמוד, ז) [ויקרא כה], ח) [זבחים קיג:], ט) [צ"ל ספרא], י) נ"א קיימי חוקה לדברים וכו' רש"א ועיין ר"מ, כ) [וע"ע תוס' יומא מה. ד"ה שם ותוס' קדושין יד. ד"ה הא], ל) נ"א היא ר"מ,

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַיְיָ וְעָשָׂהוּ חַטָּאת: ויקרא טז ט
2. וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל: דברים כא ד
3. זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה יָבוֹא לִצְבֹא צָבָא בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד: במדבר ח כד
4. וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: במדבר ח כה
5. מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד: במדבר ד מז
6. מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל בָּא לַצָּבָא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: במדבר ד ג
7. יְלָדִים אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם כָּל מוּם וְטוֹבֵי מַרְאֶה וּמַשְׂכִּילִים בְּכָל חָכְמָה וְיֹדְעֵי דַעַת וּמְבִינֵי מַדָּע וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ וּלְלַמְּדָם סֵפֶר וּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים: וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפַּת בַּג הַמֶּלֶךְ וּמִיֵּין מִשְׁתָּיו וּלְגַדְּלָם שָׁנִים שָׁלוֹשׁ וּמִקְצָתָם יַעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: דניאל א ד, ה

גליון הש"ס

תוס' ד"ה זאת וכו' ויש לומר דהכא נמי וכו'. עיין לקמן קל ע"א תוס' ד"ה זה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה טעמא וכו' אע"ג דאיכא עיכובא ואמרת כצ"ל ותיבת אלא נמחק: **(ב)** בא"ד ולכך איצטריך זאת כצ"ל ואות ב' נמחק:

שיטה מקובצת

א] אלא שוערים ומשוררים שאין להם משאת כתף יהו נפסלים בשנים: **ב]** ופריך אלמא דרשינן ק"ו אע"ג דכתיב עכובא אלמא אמרינן. נ"ב וחוקה דנקט הכא לאו דוקא אלא משום דבפרה נקט חוקה. הרא"ש ז"ל: